

Toplumsal Derinlik, Sosyal Medya ve Gençlik

Mehmet Emin Babacan*

Öz: Sosyal medya gündelik hayatın her karesinde bir biçimde varlık gösteren, birey ve toplum ilişkilerini her yönüyle değişim ve dönüşüme uğratan bir olgudur. Yapısal formu gereği daha çok bireysel kullanıma olanak tanıyan sosyal medyanın diğer bir yönüyle bireyleri birbirine bağlayan bir ağ örgüsü üzerinden gelişmesi, onu bütünüyle toplumsal kılmaktadır. Bu bakımdan toplumsal yapıyı var eden en önemli dinamiklerden biri olarak gençliğin, sosyal medya ile olan ilişkisinin anlaşılması çabası son derece önem kazanmaktadır. Söz konusu bu çabaya toplumsal yapının farklı birçok unsurunun toplamı olarak tanımlanabilecek 'toplumsal derinlik' kavramı etrafında bir okuma çabası geliştirilmelidir. Toplumsal derinlikten anlaşılması gereken geçmişin insanlık birikimini yok saymayan ama anakronizme de düşmeyen, bugünü anlayan, kavrayan ve irade gösterebilen bir aklın inşa faaliyetidir. Ve bu aklın toplumsal yapının bütün unsurlarına ve bütün hücrelerine işlenebilmesidir. Başka bir ifadeyle sağlıklı bir bedenin uyum ve ahengi için gerekli olan akıl ve iradedir. Bu yönüyle gençliğin sosyal medya kullanımını toplumsal derinlik kavramı etrafında kuramsal olarak ele alan çalışmamız, toplumsal derinliği var eden temel akıl etrafında, gençliğin sosyal medya ile olan ilişkisini anlama ve kavramaya odaklanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Toplumsal Derinlik, Sosyal Medya, Gençlik, Özgürlük, Bireysellik.

Abstract: Social media showing itself in every aspect of daily life and changing and transforming individuals and society relations at all points. Due to the structural form, social media mainly allows individual use; but on the other hand, its development through a network connecting individuals makes it entirely social. In this respect, understanding the relationship between social media and youth, as one of dozens of elements that comprise the social structure and as one of the most important dynamics, is becoming extremely important. Meanwhile, an effort should be developed around the concept of 'social depth' which can be defined as the sum of many different elements of the social structure. What should be understood from social depth is construction of a mind that does not ignore the humanity accumulation of history but not fall into anachronism, seize and apprehend today and show will. And ability to penetrate this mind into all the elements and cells of social structure. In other words, what is necessary for harmony of a healthy body is mind and will. In this aspect, our study, which discusses theoretically social media usage of youth around the concept of social depth, focuses on understanding and apprehending the relationship of youth with social media around fundamental mind creating social depth.

Keywords: Social Depth, Social Media, Youth, Freedom, Individuality.

* Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü.
E-Posta: meminbabacan@gmail.com Adres: İnönü Üniversitesi Merkez Kampüs, Malatya.

Giriş

Tarih boyunca yaşadıkları çağı doğru okuyabilen, o çağı anlayan/kavrayanlar, aynı zamanda tarihi de doğru bir zeminde okuyabilenler, nihai tahlilde geleceğe dair bir projeksiyon ortaya koyabilmişlerdir. Kendi toplumsal derinliğinin farkında ve kendi potansiyelinin bilincinde olanlar, kendi yaşamlarının öznelere olabilmışlerdir. Bu anlamda birey ve toplum hayatı aralıksız bir biçimde bazı belirlenimler üzerinden kurulmakta ve bunlar üzerinden hayatlarına devam etmektedir. Söz gelimi kavramlar, semboller, ritüeller ve daha birçok anlam haritaları üzerinden birey ve toplum ilişkileri gelişme göstermektedir. Bu bakımdan birey ve toplum yaşamı söz konusu üretim konusunda boşluk kaldırmayacağı gibi, söz konusu belirlenim ve üretimin kaynağının ne olduğu son derece önem kazanmaktadır. Zira belirleyebilen, içerik üretebilen veya özne olabilen kendi hayatını kurabildiği kadar, bugünü ve yarını da belirleyen olabilecektir. Bu bağlamda söz konusu belirlenim ve içerik üretiminin toplumsal derinlikten beslenen ve toplumsal derinliği besleyen bir karaktere sahip olması, hayatın öznesine ilişkin önemli ipuçlarına işaret etmektedir. Zira toplumsal derinlik, kadim insanlık birikimini yok saymayan fakat anakronizme de düşmeyen; bugünü anlayan, kavrayan ve irade gösterebilen bir aklın inşa faaliyetidir. Ve bu aklın toplumsal yapının bütün unsurlarına ve bütün hücrelerine işlenebilmesi sürecidir.

İnsanlık tarihinin son birkaç asırlık sürecinde Aydınlanma düşüncesi ve sonrasında hemen her şeyiyle kurumsallaşan modernitenin birey ve toplum hayatına değen, değiştiren ve belirleyen rolü etkili olmaktadır. Bu anlamda klasik sosyal teori, büyük oranda Aydınlanma düşüncesinin bir ürünü ve çıktısıydı, bununla birlikte Aydınlanma ise geleneğin reddi üzerine kuruluydu. Gelenek, çoğu aydınlanma düşünürüne göre mistikleştirici bir kaynak, aklın düşmanı ve insani ilerlemeye bir engel olarak nitelendi (Thompson, 2008, s. 276). Aydınlanma düşüncesinin kendini merkeze alan bu tavrı, o güne kadar birey ve toplum hayatı bağlamında bütün içerik üreticilerin ve belirlenimlerin bir bakıma devre dışı bırakılması anlamına gelmektedir. Özellikle toplumsal derinliğin birey ve toplum yaşamındaki belirleyici rolü geriletilerek, toplumsal derinlik Aydınlanmanın temel paradigması tarafından meşruiyet krizine uğratılmaktaydı.

Söz konusu Aydınlanma etkisi dünyanın hemen her yerinde belirleyici olduğu kadar, özellikle yaşadığımız coğrafyada toplumsal derinliği önemli ölçüde gerileterek, her türlü belirlenim ve üretimde etkisini daha yoğun hissettirmektedir. Yirminci yüzyılda toplumsal derinliğin zaafa uğratılması daha çok klasik yöntemlerle gerçekleşen üretim ve belirlenimlerle sağlanırken, günümüzde daha sofistike araçlarla sağlanmaktadır. Geçen yüzyılda toplumsal derinliğin makro üretim ve belirlenimlerle azaltılmasına karşılık, günümüzde mikro ölçekte üretimlerle bedenlenişine şahitlik etmekteyiz. Başka bir ifadeyle geçen yüzyılda sosyal, siyasal veya iktisadi bakımdan makro ölçekte toplumsal derinliğin nasıl bir dönüşüm geçirdiğine şahitlik ederken; günümüzde mikro ölçekte, sosyal medya örneğinde olduğu gibi birey düzeyinde pratikler üzerinden bu sürecin nasıl işlediğine tanıklık etmekteyiz. Günümüzde daha çok birey pratikleri üzerinden varlık gösteren bu sürece ilişkin paradoks ise, bu sürecin rasyonallitesi ve özgürlüğüne en çok atıfta bulunulan modern birey eliyle gerçekleştiriliyor olmasıdır.

Zira yukarıda kısaca değinilen Aydınlanma düşüncesinin temel bakışı, insanlığı verili, karanlık ve batıl düşüncelerin egemenliğinden kurtararak; aklın aydınlığı etrafında rasyonel ve özgür bir birey ve toplum yaşamı oluşturmaktır. Bu bağlamda dine ve geleneğe ilişkin bütün hakikati,

bilgiyi ve belirlenimi tarih ve toplum dışına iterek, birey ve toplum hayatının akıl merkezli bir dünyanın yegâne öznesi olacağı vaadini taşımaktaydı. (Horkheimer ve Adorno, 1995, s. 19).

Özetle Aydınlanma ile birlikte hayatın bütün alanlarında aklın önünde engel olan bütün her şey kaldırılarak, akıl merkezli bir hayat biçimi öncelendi. Aydınlanma düşüncesinin temel inşa zemini olarak akıl, modern ve post modern dönemin de temel belirleyeni/öznesi olarak varlığını devam ettirmektedir. Bütün bu süreçlerde aklın önemine ve vazgeçilmezliğine yapılan vurgu, aynı zamanda aklın sonsuz özgürlüğünün de temel motto haline gelmesini sağlamaktadır.

Günümüzde sosyal medya araçları ve kullanım pratiklerine ilişkin temel yaklaşım biçimi de aynı şekilde öznenin sonsuz özgürlüğü etrafında gelişmektedir. Sosyal medyanın handiyse hiç sorgulanmadan özgürlüğü, doğruluğu ve haklılığının yapısal özelliğinden kaynaklanan gerçeklikler olarak kabul edilmesi, söz konusu anlayışı beslemektedir. Bu anlayış aynı zamanda sosyal medya kullanıcılarının kullanım pratiklerine de meşruiyet kazandırmakta, kullanıcıların önündeki bütün engelleri kaldıran bir kaldıraç olarak işlev görmektedir. Bu yönüyle mahalle baskısını, aile otoritesini ve her türlü toplumsal iktidar biçimini temellerinden sarsan bir etkiye sahip olduğu kabul edilmektedir. Başka bir ifadeyle Aydınlanma aklının, geleneksel yaşama ilişkin ne varsa hemen her şeyi meşruiyet krizine uğratarak, yeni bir akıl inşa etme çabasına benzemektedir. Bu bakımdan modern zamana ait birey ve toplumu sarmalayan ne varsa, tamamının günümüzde sosyal medya araçlarıyla arınacağı; bununla birlikte birey ve toplum hayatının açık, şeffaf ve demokratik bir olgunluğa erişeceği gibi bir algı dolaşıma sokulmaktadır (Kim, Hsu ve Zúñiga, 2013).

Özetle son iki yüz yıllık tarihimizin sosyal, siyasal ve bilimsel en önemli konularından biri hiç kuşkusuz bu belirlenim ve içerik üretimine karşı, nasıl bir tavır ve duruş geliştirilebileceği olmuştur. Veya toplumsal derinliği azaltan, eksilten bir dalga olarak belirlenim ve üretime karşı, toplumsal derinliğin hafızasını beslemenin ve inşa etmenin imkânları etrafında gelişme göstermesi olmuştur. Bu bakımdan günümüzde de daha çok birey pratikleri üzerinden benzer biçimde toplumsal derinliği azaltan bir etkiye sahip sosyal medya bağlamında bir sorgulamanın yapılması gerekmektedir. Bu yönüyle çalışmamız, sosyal medyanın temel bazı karakteristik özelliklerine ilişkin 'özgürlük ve sınırsızlık', 'demokrasi kültürünü geliştirme' vb. unsurlar bağlamında dönüşen birey ve toplum ilişkilerinin toplumsal derinlik ile olan boyutları etrafında bir tartışma yürütmektedir.

Sosyal medya araçlarının imkânları üzerinde yükselen ağ toplumu (Castels, 2005) fikri kapitalist ekonominin farklı bir modelini, iletişim ve siyaset arasındaki bağlantının yeniden düşünülmesini ve kültürel hayatımızda gerçekleşen değişimlerin dikkate alınmasını getirmektedir. Bu durumda ağ toplumu, kitle iletişim araçlarına dair hem yeni medyanın yükselişini hem de bilgi-temelli toplumlara geçişi ciddiye alan bir sosyal teori sunma çabasıdır. Yeni enformasyon ve iletişim teknolojileri, yeni bir toplum getirmemekte, ama bunu mümkün kılan araçları sağlamaktadır (Stevenson, 2008, s. 298).

Toplumsal ölçekte sosyal medyayı en çok kullanan kesim olarak gençliğin sosyal medya kullanım ilişkisi ile toplumsal derinliğin dil, kültür, inanç, tarih vb. temel dinamikleriyle olan ilişkisi, sosyal bilimlerin birçok disiplini tarafından anlaşılmalı ve kavranmalıdır. Bu bakımdan sosyal medyanın temel kullanım pratiklerinin gündelik hayatın sıradan bir detayı olarak

değil; dil, kültür, tarih, kimlik vb. temel unsurlar ekseninde son derece girift ilişkiler üzerinden kurulduğunu belirtmek gerekmektedir (Babacan, 2015a).

Zira yukarıda sosyal medya araçları ve gençlere ilişkin betimlenen durum, salt konjonktürel bir süreçle izah edilebilecek bir şey değildir. Toplumsal derinliğin bugünü ve geleceğine ilişkin bir anlama ve kavrama çabasının izdüşümü olarak önem kazanmaktadır. Bu bakımdan çalışmamızda toplumsal derinliğin temel paradigmasına ilişkin zihni bir çabanın ardından, günümüzde gençliğin sosyal medya pratiklerine yüklenen anlamı toplumsal derinlik bağlamında ele alınmaktadır.

Toplumsal Derinlik Kavramı

Birey ve toplumun pratiğine-yaşanmışlığına ilişkin hayatı ve tecrübesini kavramsallaştırmak, tanımlamak ve net bir çerçeve belirlemek son derece zor ve karışık bir süreçtir. Başka bir ifadeyle sosyal bilimlerde fen ve doğa bilimlerinde elde edilen kesin sonuç ve tanımlamalara benzer sonuçlara ulaşmak kolay değildir. Bu bakımdan toplumsal derinlik kavramının sınırları ve çerçevesinin neyi içine aldığı veya neyi dışarıda bıraktığını belirlemek aynı zorluğun bir parçasıdır. Fakat bununla birlikte çalışmamız kapsamında toplumsal derinliğe işaret eden, onu tanımlayan bir çerçeve oluşturulmaya çalışılacaktır. Bu çalışmada toplumsal derinlik kavramı, bireysel ve toplumsal ölçekte kimlik, kültür, dil, din, siyaset, gündelik hayat vb. geniş ve derin bir anlam atfına karşılık kullanılmaktadır. Özetle toplumsal derinlik kavramının, sayılan bütün bu alanların geçmiş, bugün ve gelecekle olan ilişkisinin kurularak birey ve toplum hayatının kurucu öznesi olarak işlev gören bir akıl olarak anlaşılması beklenmektedir. Toplumsal derinliğe ilişkin kurulan söz konusu bu anlam arka planından hareketle, kavramın günümüzde sosyal medya kullanım pratikleriyle ilişkilendirilerek, kavramın bugünü ve geleceğine dair bir anlama ve kavrama çabası geliştirilmektedir.

Bireysel bir çaba veya üretimin bir toplumsal yapının kültür, kimlik ve aidiyet biçiminden uzakta gerçekleşebilmesi imkân dışı bir durumdur. Bu bakımdan herhangi bir üretim veya belirlenim bir biçimde toplumsal derinlikten izler taşımak durumundadır. Nihai tahlilde toplumsal hayat, kendi bireysel amaçları peşinde koşan bireylerden oluşmaktadır. Bireyler bu şekilde davranmakla daima başlangıçta verili ve farklı yönelimler ve fırsatlar sağlayan koşullar seti içinde eylemde bulunurlar. Bu koşullar seti, Pierre Bourdieu (2013) tarafından geliştirilen yararlı bir terim olan 'etkileşim alanları' olarak kavramsallaştırılabilir. Birey ve toplum ilişkileri söz konusu etkileşim alanları etrafında gelişim göstererek varlık bulurken, toplumsal derinlik ile ilişkisi de böylelikle kurulmuş olur. Başka bir ifadeyle, bireysel bir çabanın anlamlı olup olmaması veya anlamlı bir karşılığa tekabül edip etmemesi, toplumsal derinlik ile kurduğu ilişki ile belirlenmektedir.

Toplumsal derinlik birey ve toplumun tarihsel arka planı ile oluşturduğu ve olgunlaştırdığı kimliği olarak tanımlanabilir. Bu anlamda toplumsal derinlik kaçınılmaz biçimde bedenlenmiş kimliğin zaman içerisinde birikmiş toplamı olarak anlaşılabilir. Kimlik, bizi ötekilerden ayıran ve sadece kim olduğumuz duygusu –bir tanımlama- değildir; dünyaya bakmak için kullandığımız bir mercektir. Her kimlik işaretinin özgül bir tarihi vardır ve kendi anlam geleceğini birlikte sürükler (Friedman, 2002, s. 13-14).

Toplumsal derinlik, bir toplumsal yapının kavram, kurum ve pratikleri ile tarihten bugüne biriktirdiklerinin toplamıdır. Birey ve toplumun kendisini bulabildiği ve kendisinden bir

şey katabildiği bütünü adır. Birey ve toplum ölçeğinde sosyal sermaye değeri taşıyan her şeyin bir ruh etrafında bir araya gelmesidir. Bir bilinç ve şuurluluk hali olduğu kadar, tarih içerisinde özne olma duruşudur. Kendi durumunu anlama, kavrama ve yorumlama çabasıdır. Toplumsal derinlikten anlaşılması gereken geçmişin insanlık birikimini yok saymayan ama anakronizme de düşmeyen, bugünü anlayan, kavrayan ve irade gösterebilen (Said, 2000) bir aklın inşa faaliyetidir. Bu anlamda, toplumsal ölçekte zayıf ve güçlü yönlerin tespit edilmesi, fırsat ve tehditlerin söz konusu tespitler doğrultusunda en iyi şekilde değerlendirilmesidir. Başka bir ifadeyle toplumsal derinlik birey ve toplumun sahip olduğu bütün sosyal sermaye değerlerinin toplamından çok daha öte bir şeydir. Somut varlığın ve zenginliğin yanı sıra, düşünce, ideal ve ülkü birikiminin derin bir akla dönüşmesidir. Ve bu aklın toplumsal yapının bütün unsurlarına ve bütün hücrelerine işlenebilmesidir. Başka bir ifadeyle sağlıklı bir bedenin uyum ve ahengi için gerekli olan akıl ve iradedir. Söz konusu toplumsal akıl ve irade ile küresel etkilere karşı durabilme iradesidir.

Günümüzde yeni iletişim teknolojileri marifetiyle oluşan ağ ile birbirine bağ(ım)lı hale gelen toplumsal ilişkilerde, merkez ve belirleyici kültürün öteki kültürlerle asimetrik bir ilişki geliştirmesi kaçınılmaz bir durum olmaktadır (Dijck, 2013). Böylece sosyal medya üzerinden ağ ortamına dâhil olan gençlerin, ağ ortamında var olan hâkim kültür karşısında kendi toplumsal derinliklerinden uzaklaşma potansiyeli artmaktadır. Zira toplumsal derinlikten uzaklaşma potansiyeli söz konusu yeni iletişim teknolojileri üzerinden son derece yanıltıcı biçimde ilerlemektedir. Bu anlamda kullanıcı bir yandan kendi toplumsal derinliğinin bütün tahakkümünden kurtularak, özgürce var olabileceği bir ortam bulmaktadır. Diğer taraftan daha büyük bir tahakküm alanı olarak küresel kültürle temas ederek sürecin bizzat içerisinde yer almaktadır. Manuel Castells'in (2005) ifadesi ile 'bireyler artık küresel ve yerel olarak örülmüş, birbirine bağ(ıntı)lı ağ toplumu içinde yaşamaktadır. Oluşan söz konusu ağ toplumunun en önemli özelliği iletişim araçlarının başat rolü olduğu kadar, bu araçların kullanıcılar tarafından interaktif biçimde kullanılabilme özelliğidir. Böylelikle sadece iletişim araçlarının yapısal bir değişim yaşaması değil, aynı zamanda birey ve toplumun değişim yaşaması da söz konusu olmaktadır.

Bireyin içerik üreticisi olarak interaktif varlık gösterebildiği sosyal medya araçları toplumsal derinlik bilinci ve birikimini etkilemektedir. Ayrıca küresel etkilere karşılık bireyin yaşadığı atomizasyon toplumsal derinliği eksiltmektedir. Bu bakımdan toplumsal yapının sahip olduğu kümülatif akıl olarak tanımlanabilecek toplumsal derinlik, sosyal medya merkezli kurulan ilişkiler bağlamında önemli ölçüde potansiyel bir etkilenmeye açık bulunmaktadır. Toplumsal ölçekte daha çok gençlik üzerinden yaşam alanı bulan sosyal medya, birey ve toplum yaşamına pozitif katkılar sunma potansiyeline sahipken, diğer yandan yapısal özelliği gereği toplumsal derinliği eksiltten, azaltan bir etkiye sahiptir (Bulut, 2013; Babacan ve Yaman, 2014).

Birçok toplumda olduğu gibi, yaşadığımız toplumda da sosyal medyayı en çok kullanan kesim olarak gençliğin (TÜİK, 2014) sosyal medyayı algılama ve kullanım pratikleri toplumsal derinliği önemli ölçüde olumsuz etkilemektedir (TBMM Araştırma Raporu, 2012; Babacan, 2015b) Söz konusu etki sadece gençliğin algısı, ihtiyacı ve kullanım pratikleri ile değil, aynı zamanda sosyal medyanın kendini sunma ve konumlandırması ile de ilgilidir. Zira daha çok sosyal medyanın kendini sunma biçimi ve belirlediği meşruiyet parametreleri kullanım pratiklerini de belirleyebilmektedir. Bu bakımdan çalışmamız kapsamında gençliğin sosyal medya ile kurduğu ilişki ve ona yüklediği anlam ile toplumsal derinliğin hangi ölçüde ve yönde etkilendiği bazı temel unsurlar üzerinden okunacaktır.

Özgürlük ve Sınırsızlık Vaadi

İnsanlık tarihi boyunca ne yapıldıysa veya ne biriktirildiyse hep daha iyi bir hayata ulaşmak amacıyla yapılmaktadır. Hatta paradoksal biçimde savaşlar, soykırımlar veya kitle imha silahları gibi daha birçok şey hep bu amaca matuf yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Günümüzde hemen her gün değişen, gelişen teknolojinin hayatın her alanında etkin bir rolünün bulunması, aynı amacın tezahürü olarak okunmalıdır. Hiç kuşkusuz bütün bu teknoloji merkezli yeniliklerin birey ve toplum yaşamına yadsınmaz düzeyde önemli katkıları bulunmaktadır. Fakat bununla birlikte söz konusu bu amaç Lefebvre'nin (1998) ifadesiyle "hayatın şiirselliği"ni alıp götürene ve hayatı her geçen gün daha da yaşanmaz hale getiren bir etki ve özelliği de içinde barındırmaktadır. Bu anlamda yirminci yüzyılın kısa bir biyografisi söz konusu durumu açıkça ortaya koymaya yetecektir.

Yirminci yüzyıl daha çok Aydınlanma düşüncesinin ışığında kavram ve kurumlarıyla belirgin hale gelen modernleşme tecrübesinin pratiklerinin biriktirildiği bir yüzyıl özelliği taşımaktadır. Hareket noktasını ve meşruiyetini insan aklı/rasyonalitesinden alan bir anlayışla insanlığın biriktirdiği hemen her şeyi bu rasyonelitenin bir parçası haline getirilebildiği oranda dikkate alarak modern insana ve topluma sonsuz/sınırsız bir özgürlük vaadinde bulunmuştur. Söz konusu bu vaadin temel karakteristiği aklın ve toplumsal birikimin önündeki verili olan her şeyi kaldırarak aklın sınırsız özgürlüğüne vurgu yapmaktır. Aydınlanma aklının merkeziliğine yapılan bu temel vurgu bir ölçüye kadar toplumsal derinliği kimi ağırlıklarından arındırma imkânına sahipken, diğer yandan toplumsal derinliğin biriktirdiği bütünü yok eden, onu zaafa uğratan bir etkiye sahiptir. Zira toplumsal derinlik kendi içinde kimi olumsuzlukları veya hurafeleri barındırabilirdi kadar, kendini yenileyebilme ve özne olabile imkânını da içinde barındıran bir potansiyele sahiptir. Fakat Aydınlanma projesinin kendi amaçladığının tersine yol açarak, insanlığın özgürleşmesi hedefini, insanlığın kurtuluşu adına evrensel bir baskı sistemine dönüştürmeye daha baştan mahkûm olduğu yolunda bir kuşku doğmuştur. Horkheimer ve Adorno'nun *The Dialectic of Enlightenment* başlıklı yapıtlarında ileri sürdükleri önemli tez budur. Aydınlanma akılcılığının ardında yatan mantığın, bir hâkimiyet ve baskı mantığı olduğunu savunuyorlardı. Doğaya hâkim olma arzusu, insanlara hâkim olmaya açılıyordu; bu da sonunda ancak 'insanın kendi kendini hâkimiyet altına aldığı bir karabasan durumu'(Bernstein, 1985, s. 9) ile son bulabilirdi (akt. Harvey, 1999, s. 26).

Aydınlanma düşüncesinin özgürlük vaadi, aklın belirlenimleri ile sınırlandırılan bir yaşamı sunmasına karşılık, karşı çıktığı geleneğin tutumuna benzer bir tavır takılmaktaydı. Bu bakımdan sadece aklın özgürlüğü vurgusu değil, bunun yanı sıra aklın nasıl özgür olması gerektiğini belirleyen verili bir yaklaşımı dolaşıma sokmaktaydı. Zira akıl merkezli bütün özgürlüklerin ve üretimlerin, yine akıl merkezli belirlenmiş yasal düzenlemelerle teminat altına alınması, özgür olunduğu anlamı taşımamaktadır. Theodore Zeldin (2000) bu durumu şu ifadelerle özetlemektedir;

Benim kölelik tarihinden çıkardığım sonuç, özgürlüğün yasalarla güvence altına alınabilecek, yalnızca haklarla ilgili bir sorun olmadığıdır. Kendinizi ifade etme özgürlüğünüz olsa da ne söyleyeceğinize karar vermek, sizi dinleyecek birini bulmak ve sözlerinizin kulağa hoş gelmesini sağlamak yine size düşecektir; bu becerileri edinmek çaba gerektirir. Yasanın bütün yaptığı gitar çalmanıza izin vermektir, gitarı bulup bulamayacağınız ise size kalmıştır. Dolayısıyla insan hakları bildireleri, özgürlüğün mayasını oluşturan malzemenin yalnızca küçük bir bölümüdür. (s. 21)

Aydınlanma sonrası süreçte aklın merkeziliği farklı formlarda bir biçimde varlığını yeniden üretmektedir. Aklın sınırsız özgürlüğüne yapılan vurgu farklı zamanlarda, farklı biçimlerde yeniden üretilerek dolaşıma sokulmaktadır. Günümüzde sosyal medyanın, özellikle gençliğin sosyal medyada bulunma pratiklerine ilişkin yaklaşımın, benzer bir sonsuz/sınırsız özgürlük vaadi taşıdığına şahitlik etmekteyiz. Gençler sosyal medyada varoluş biçimlerine, onunla kurduğu ilişkiye ve o ortamda gerçekleştirdikleri pratiklerinde sonsuz/sınırsız özgürlük algısı etrafında davrandıklarını ortaya koymaktadırlar. Aynı zamanda sosyal medya ortamının söz konusu sonsuz/sınırsız özgürlük ortamının gerçek toplumsal pratiklere yansıma biçimi de aynı algının bir sonucu olmaktadır. Bu bakımdan gençler gerçek yaşamlarında başta aile olmak üzere, çevrelerinde ilişki kurdukları bütün kişi ve kurumlarla aynı özgürlük algısıyla davranma isteği ve eğilimi göstermektedirler. (Boyd, 2014; Puddephatt ve Oesterlund, 2012; Rideout, V., 2012).

Gençlerin sosyal medyayı sonsuz/sınırsız bir özgürlük mecrası olarak algılamaları ve bu algıyı bütün toplumsal ilişkilerine yansıtmaları, içinde toplumsal derinliği eksiltene, azaltan bir potansiyel taşımaktadır. Sosyal medyanın birey ve toplumun bütün ölçeklerinde kendini sunma biçimi zaten sonsuz/sınırsız bir özgürlük mecrası olduğu vaadidir. Bu yönüyle içinde son derece pozitif bir anlamı sarmalayarak geçmişe ilişkin her şeyin bir biçimde özgürlükleri kısıtladığı fakat kendisinin bütün bu sınırları/sınırlılıkları kaldırdığı algısını işlemektedir. Başka bir ifadeyle gençlerin sosyal medya pratiklerine herhangi bir sınırın konmaması gerektiğini düşünen ve dillendiren yaklaşım, ikinci bir aydınlanma tecrübesini vaat etmektedir. Aydınlanma düşüncesinin kendisinden önce aklı ve özgürlükleri kısıtlayan ne varsa her şeyi meşruiyet krizine uğratarak yok saymasına benzer biçimde, sosyal medyanın da kendisinden önceki bütün sınırları kaldıran sonsuz/sınırsız bir mecra olduğu vaadi söz konusudur. Bu durumu yirminci yüzyılı betimlerken dile getiren Russell Jacoby (1996) şu ifadelerle yer vermektedir:

...bir zamanlar üzerinde durulan sorunlar ve fikirler yalnızca sonradan gelenler yepyeni gibi öne çıksınlar diye gözden ve gönülden uzaklaşıyorlar. Bu sürecin her alanda yoğunlaştığı görülüyor. Toplum giderek artan bir hızla daha az anımsıyor. Zamanımızın göstergesi, düşüncenin modaya teslim olmasıdır. Geçmiş çok eski diye küçümsenirken, bugün en iyi diye göklere çıkarılıyor. (s. 25)

Bu bakımdan benzer biçimde sosyal medyaya ve gençlerin sonsuz/sınırsız pratiklerine atfedilen özgürlük algısının neye tekabül ettiği kavranmalıdır. Toplumsal derinlik ile olan ilişkisi tartışılmalı, yerel ve küresel boyutları dikkate alınmalıdır. Bu anlamda çalışmamız bir etki araştırmasının somut çıktıları üzerine kurulmamakta, daha çok sosyal medya kullanımının toplumsal derinlik ile olan ilişkisinin potansiyel etkilerinden söz etmektedir. Sonuçlarının henüz görülmeye başlandığı bir olgu olarak sosyal medya ve toplumsal derinlik ilişkisinin somut çıktılarının okunacağı örnek bir olay olarak Türkiye’de 2013 yılında gerçekleşen ‘Gezi Parkı’ olaylarına odaklanılabilir (Odyakmaz Acar, 2013; Ete ve Taştan, 2013; Topbaş ve Işık, 2014). Aynı şekilde Bulut’un (2008, s. 63-78) toplumsal derinliği oluşturan önemli kavramlarından biri olan ‘töre’ kavramının medya ile olan ilişkisine veya yeni kamuoyu oluşturma sürecindeki risklerine (Eren ve Aydın, 2014) bakılabilir. Sosyal medyanın özellikle gençliğin özgürlük mekânı olduğu ve gençlerin bu ortamda sonsuz/sınırsız bir özgürlük alanına sahip olduğu sunumunda kullanılan dile, toplumsal derinlik perspektifiyle bakmak gerekmektedir. Bir yandan söz konusu dili kimin dolaşıma soktuğuna bakmak gerekirken, diğer yandan bu dilin toplumsal derinliğe olan etkisinin ne olduğuyula ilgilenmek gerekmektedir.

Bu anlamda günümüz internet ve sosyal medya araçlarının merkezietçi olmayan karakteri ile bireyler gerek lokal, gerekse küresel ölçekte ilişki kurabilme imkânı bulabilirken, aynı zamanda bu katılım demokratik imkânların nicel anlamda artması anlamına gelmektedir. Bu anlamda Rheingold (1998) bireylerin çevrimiçi tartışmalarla demokratik süreçlere etkin bir biçimde katılacağını belirtmektedir. Fakat bununla birlikte modern iletişim hızının birçok sonucu vardır. Hız, öncelikle düşüncüyü ve demokratik müzakere olanağını yok eder. Demokrasiyi geliştirmek adına teknolojiyi kullanma olasılığına dair fikirler hatalıdır. Hız teknolojisi, iletişimin halkın yanıtlarını koşulladığı bir kültür üretir (Virilio, 2000b, s. 109; akt. Stevenson, 2008, s. 328). Paul Virilio'nun kaygılarını haklı çıkarıncasına sosyal medya pratikleriyle demokratik katılımın nicel boyutu artarken, düşünceye ilişkin boyutu handiyse ortadan kalkmaktadır.

Bu bakımdan günümüzde sosyal medya ve onunla mücessem hale gelmiş gençliğin özgürlüğüne aralıksız vurgu yapmak, ona sonsuz/sınırsız bir şekilde kendi içinden bir güç atfetmek, boşluğa bırakılan bir özgürlük vurgusu taşımaktadır. Giydiği kıyafeti ve ayakkabısıyla, kullandığı telefon ve aksesuarla, gündelik hayatında tükettiği ve ilişki kurduğu ne varsa her şeyin ancak tüketerek var olabileceği bir alginın sarmalında bulunan gençliğe sosyal medyanın özgürlük platformu olduğu vaadi ise ayrıca bir paradoks oluşturmaktadır. Söz konusu paradoks her şeyden önce özgürlük kavramının kendisiyle başlamaktadır. Özgürlük kavramının ne olduğu, özgürlüğün nerede başlayıp nerede bittiği veya neden sosyal medya ile sonsuz/sınırsız bir özgürlük alanının oluştuğu vb. temel sorular cevapsiz beklemektedir. Ayrıca siyasal ve iktisadi bakımdan düşünüldüğünde alt yapı maliyetleri oldukça yüksek olan bir teknoloji olarak internet ve sosyal medya teknolojisinin neden gençliğin kullanımını sunulurken özgürlük vurgusu ile yapıldığı sorgulanmalıdır.

Bu yönüyle sosyal medyanın özgürlük vaadi, yaşanan anın ve geleceğin en önemli dinamizm kaynağı olarak toplumsal derinliğin azaltılmasını içinde barındırmaktadır. Bugün yeni adına eskiyi rafa kaldıran günümüz eleştiri tarzı zeitgeist'in (zamanın ruhu) bir parçasını oluşturur; unutarak temize çıkarmaya ve savunmaya yarar (Jacoby, 1996, s. 28). Zira geçmişe ilişkin ne varsa her şeyi meşruiyet krizine uğratarak, verili olduğunun kodlaması ve kendini özgürlük zemininde sunması, paradoksal biçimde başka verili bir dünyanın kapısını aralamaktadır. Bireye yeni'nin ne olduğu, özgürlüğün ve özgünlüğün ne olduğu veya bireyin kendi tarzını nasıl oluşturması gerektiği gibi hemen her konuda bir çerçeve sunan sosyal medya, sofistike biçimde verili bir çerçeve oluşturmaktadır. Bu anlamda küresel melez kültürün (Shayegan, 2013) ürünü olarak gençlikten beklenen ise kendi toplumsal derinliğinden soyutlanarak, söz konusu verili ve sarmalanmış çerçeveyi benimsemesidir.

Gençliğin sosyal medya algısı ve kullanım pratiklerinden beklenen şey küresel kültürün kendini sunma biçimini benimseyerek dolaşıma sokmasıdır (Youmans ve York, 2012). Bu bakımdan sosyal medyaya atfedilen sonsuz/sınırsız özgürlük, demokratik katılım, birey merkezli oluşu vb. kimi özellikler, yirminci yüzyılda popüler kültürün diğer kimi unsurları üzerinden üretilmekteydi. Aradaki fark ise, yirminci yüzyılda akla yapılan vurguya rağmen bireyin popüler kültür karşısında nesne olarak görülmesine karşılık, sosyal medya marifetiyle bireyin özne olarak toplumsal alanda varlık gösterebildiği vurgusudur.

Yirminci yüzyılda küresel kültür/popüler kültür bağlamında bireysel ve toplumsal gelişmeleri/değişimleri ele alan Lawrence Friedman (2002) söz konusu kültürü sorgulamakta ve şu ifadelerle betimlemektedir;

Bu küresel kültür neden ibarettir? Popüler kültürün egemenliği çok çarpıcıdır. Bütün dünyada, profesyonel spora, rock and roll ve diğer çağdaş müzik biçimlerine, yeme ve giyinme tarzlarına, yenilecek ve giyinilecek şeylere ortak bir ilgi vardır. Kısaca, teknoloji dünyayı giderek daha fazla tekel, bağlantılı bir kültür sistemine dönüştürmektedir. Yerel kültürler sahneyi tamamen terk etmezler; fakat sahneyi, genel pop müzik, film ve televizyon kültürüyle paylaşmak zorundadırlar. Dünya kültürü, öncelikle bir boş zaman ve eğlence kültürüdür: futboldur, sinema filmidir, rock and roll'dur. Bir fast food kültürüdür de. (s. 30-31)

Küresel melez bir kültürün dünyanın hemen her yerinde benzer reflekslere, algılara, beğenilere veya tutumlara yol açtığı, gündelik hayatın birçok örneği üzerinden okunabilir. Bu bağlamda söz konusu küresel melez kültürün en önemli taşıyıcı ayağı hiç kuşkusuz günümüzde sosyal medya ve onu en çok kullanan gençlik olmaktadır. Bu bakımdan sosyal medyanın kendini gençliğin dil, algı ve tutumlarına göre sunması son derece olağan bir durumdur. Yeni, akıllı, sosyal, özgürlükçü vb. sıfatlarla kendini sunan sosyal medya, gençliğin kullarımları üzerinden toplumsal derinliği zaafa uğratan, onu eksiltten en önemli unsurlardan biri olmaktadır. Toplumsal derinliğin zaafa uğraması, toplumsal yapının ve ilişkilerin bütün dokularına nüfuz etmesi anlamına gelmektedir. Toplumsal yapının temel mayası olarak bütün sosyal sermaye birikiminin hasar görmesi demektir. Bu bakımdan gençliğin sosyal medya ile olan ilişkisi betimsel bir yaklaşım ile yüzeysel ve sığ bir okumaya değil, aksine daha derinlikli bir okumaya tabi tutulmalıdır.

Birey ve Toplum İlişkileri Üzerine

Birey ve toplum ilişkileri her toplumsal yapıda çeşitli toplumsal derinlik unsurları etrafında gelişim göstermekte ve kurulmaktadır. Bu anlamda her ilişkinin/iletişimin çeşitli kimlikler, belirlenimler ve kültürler etrafında gelişmesi ilişkilerin yönü, içeriği ve biçimi hakkında fikir vermektedir. Söz konusu temel unsurların çoğu kez taşıyıcı gücü veya en önemli mecrası iletişim araçları olmaktadır. Özellikle son iki yüzyıllık tarihsel dilimde birey ve toplum ilişkileri büyük oranda iletişim araçları tarihine paralel gelişim ve değişim göstermektedir. Bu bakımdan toplumsal yaşamın devamlılığı, insanların mal ve hizmetler anlamında gereksinimlerinin karşılanması, kültürün yaratılması; yaratılan bu kültürün yaşatılması amacıyla bir sonraki kuşağa aktarılması, yaygınlaştırılması gibi insana özgü tüm etkinliklerin temelinde de yine iletişim ve bu etkinliğin gerçekleştirilmesini olanaklı kılan iletişim ortamları –araçları yer almaktadır. İletişim ortamı insan yaşamının, dolayısıyla da düşüncenin biçimlendiği temel ortamlardan (mecralardan) birisidir (Törenli, 2005, s. 7).

İletişim araçları birey ve toplum ilişkilerinde sadece temel bilgi ve enformasyon akışını sağlayan araç değildir. Aynı zamanda iletişim araçları, birey ve toplum ilişkilerinin temelinde bulunan bilme, öğrenme, merak etme, kendini sunma vb. birçok unsurun temel taşıyıcısı konumunda bulunmaktadır. Bu anlamda gündelik hayatta benliğin sunumuna ilişkin çerçeveyi Erving Goffman (2009) aşağıdaki şekilde özetlemektedir;

İnsanlar, buldukları ortama yeni birisi girdiği zaman genelde ya o kişi hakkında bilgi edinme ya da hâlihazırda sahip oldukları bilgileri kullanma çabası içine girerler. En merak edilenler o kişinin genel toplumsal ve iktisadi durumu, kendini nasıl gördüğü, çevresine karşı takındığı tavır, işinde usta olup olmadığı ve güvenilir olup

olmadığı gibi konulardır. Bu bilgilerin bir kısmı sırf iş olsun diye toplanmış gibi görünse de genelde bu merakın gayet pratik nedenleri vardır. Söz konusu kişi hakkındaki bu bilgiler gözlemcilerin kendilerinden ne beklediği ve kendilerinin karşısındaki insandan ne bekleyebilecekleri üzerine bir ön bilgi sağlayarak durumun tanımını yapmalarına olanak verir. Bu şekilde bilgilenmek söz konusu kişiden istenen tepkilerin en iyi nasıl alınabileceğinin görülebilmesi açısından yararlıdır. (s. 15)

Dün olduğu gibi, bugün de birey ve toplum ilişkilerinin temelinde iletişim araçları önemli bir yer tutmaktadır. Benliğin, kimliğin, kültürün ve toplumsal derinliğin izlerini taşıyan ilişkiler büyük oranda iletişim araçları üzerinden pratize edilmektedir. Fakat günümüzde sosyal medya ve gençliğin sosyal medya pratikleriyle ile farklılaşan ve dolaşıma sokulan şey, benliği, kimliği ve toplumsal derinliği büyük ölçüde devre dışı bırakan bir tutum olmasıdır. Bu anlamda sosyal medya ve gençliğin sosyal medyayı kullanım ilişkisine dair bir önceki başlıkta özetlenen sonsuz/sınırsız özgürlük vaadi birey ve toplum ilişkilerini dönüştürerek toplumsal derinliği etkilemektedir. Tarih boyunca birey ve toplum ilişkileri/iletişimi belirli bir bağlamı gerektirmiş ve o bağlam üzerinden belirlenimlerde bulunmuştur. Dolayısıyla toplumsal derinliğin üretim ve belirlenim biçimi bu bağlam üzerinden yürümekte, an'a ve geleceğe bu usul ve esaslarla yürümektedir. Buna karşılık sosyal medya ve gençliğin kullanım biçimine ilişkin ne ülkemizde, ne de başka herhangi bir yerde usul ve esaslarına ilişkin yetkin çalışmalar bulunmaktadır. Sosyal medyanın gerçekte ne olduğu, ona nasıl yaklaşıması gerektiği veya onun nasıl anlaşılması gerektiği ile ilgili belirgin karakter, büyük oranda sosyal medyanın kendini sunma biçimiyle sınırlı kalmaktadır. Burada paradoks olarak duran şey ise, sosyal medyanın kendini sunma biçiminin iletişim sürecinin daha çok teknik bir özelliğine işaret etmesidir. Başka bir tanımlama ile iletişim süreci, sembolik formların üretimi, aktarımı, alımlanması ve değişik türdeki kaynakların idaresini içeren bir toplumsal faaliyet olarak nitelendirilebilir. Bu anlamda 'bireyler, sembolik biçimleri üretmek ve yaymak için genellikle teknik bir araç kullanır. Teknik araç, sembolik biçimlerin maddi zemindir, yani; birlikte ve aracılığıyla enformasyonun sembolik içeriğinin sabitlenip üreticiden alıcıya aktarıldığı *maddi* unsurlardır (Thompson, 2008, s. 37). Thompson'ın iletişim araçlarına ilişkin yaklaşımına benzer biçimde sosyal medyaya ilişkin temel vurgu büyük oranda onun araçsal özelliğine yapılan vurgudur. Bu anlamda sosyal medyanın çok fazla sayıda insana ulaşabildiği, insanların interaktif olabildiği, dilediği her şeyi sonsuz/sınırsız biçimde paylaşabildiği vb. daha birçok maddi unsur üzerinden vurgulanmasıdır. Buna karşılık ilişkilerin/iletişimin niteliği, birey ve toplum ilişkilerinin niteliği etrafında çok az vurgu yapılmaktadır.

Birey ve toplum ilişkilerinin sağlıklı oluşu toplumsal derinliğin boyutu ve niteliği ile paralel biçimde gelişme göstermektedir. Zira toplumsal derinlik, ilişkilerin de derinliğini gerektirir. İnsan ilişkilerinin bir bağlama ve bir arka plana oturmasını gerektirir. Fakat sosyal medya üzerinden gençliğin son derece hızlı başlayan, aynı hızla bitebilen, sorumsuz ve kaygısız ilişki/iletişim biçimi birçok yönüyle toplumsal derinliği azaltan, bu nedenle ilişkileri/iletişimi de sığlaştıran ve yüzeyselleştiren bir araç olabilmektedir. Sosyal medya ile beraber insanların birbirlerine karşı sorumlulukları da yeniden şekillenmekte, bu yeni bir iletişim ahlakına, yeni anlayışlara zemin oluşturmaktadır. Örneğin elektronik mecrada insanlar selam vererek, "Naber?" diyerek son derece hızlı başlatılabildikleri bir iletişim sürecini aynı hızla, hatta hiçbir şey söyleme gereği duymadan, muhatabına karşı herhangi bir sorumluluk hissetmeden sonlandırabilmektedirler. Buna karşılık selam vererek diyalog başlattığımız bir kişiyi en

azından "Hoşçakal" demeden terk etmek, ona aniden sırtımızı dönmek, daha evvelki iletişim alışkanlıklarımıza göre kabul edilemez kaba bir tutum olurdu (Şimşek-Rathke, 2014, s. 2-3).

Bu nedenle sosyal medyada gençliğin özgür olduğu vurgusu, başına buyruk olma anlayışını beslemektedir. Başka bir ifadeyle özgürlük algısı kaygısız ve sorumsuz bir anlayışı beslediği gibi, gençliğin sosyal medya pratiklerinde toplumsal bir boyutu göz ardı etmelerine neden olmaktadır (Boyd, 2014; Litt, 2012). Böylece toplumsal derinliğin bugüne kadar biriktirdiği üretim ve belirlenimleri büyük ölçüde meşruiyet krizine uğratan bir yaklaşımla, her şeyin merkezinde kendi "ben"ini gören bir anlayışı beslemektedir. Böylelikle toplumsal yapının uzunca bir arka plan sonucu, birçok sosyal sermaye unsurundan oluşturduğu toplumsal derinlik azalma ve eksilme eğilimi göstermektedir. Sonuç olarak toplumsal derinliğin aşınması, beraberinde toplumsal yapının daha korunaksız ve savunmasız hale gelmesine neden olmaktadır.

Birey ve toplum ilişkileri/iletişimi bağlamında toplumsal derinliği etkileyen bir diğer husus kuşaklar arası dil farklılığıdır. Gençliğin daha çok sosyal medya dili üzerinden kendi korunaklı alanlarını inşa ederek (Boyd, 2014) oluşturdukları dile karşılık, yetişkinlerin sahip olduğu dil son derece demode ve eski bir dil olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle sadece yetişkinlerin sahip olduğu dil değil, aynı zamanda onların sahip olduğu bütün bir yaşam tecrübesi ve birikimi de anlamsızlığa uğratılmaktadır. Burada anlamsızlığa uğratılan hem yetişkinlerin bireysel tecrübesi, hem de kuşaklar arası toplumsal derinliğin devamlılığını sağlayacak olan bağın zayıflatılmasıdır. Söz gelimi, henüz hayatta olan üç kuşağın birbirleri ile iletişim dilini ortadan kaldıran, aynı mekânda birbirinden ayrı yabancılar gibi yaşamalarını sağlayan şeyin, toplumsal derinliğin zarar gören ortak aklı ve dili olduğu anlamına gelmektedir.

Kuşaklar arası yabancılaşmayı artıran ve gerçek iletişim dilini zayıflatan sosyal medya, diğer yandan iletişimi ve sosyalleşmeyi artırdığı söylemiyle meşruiyet zeminini artırmaktadır. Zira insanın iletişim, sosyalleşme, aidiyet ve kimlik gibi daha birçok ihtiyacı devam ettikçe, söz konusu ihtiyaçlarını karşılayacak araçları, sembolleri ve içerikleri üretmeye devam edecektir. Bununla birlikte dikkat edilmesi gereken şey, bu ihtiyaca karşılık gelen araçların birey ve toplum ilişkilerinde toplumsal derinlik ile olan ilişkisinin hangi yönde seyrettiğidir. Örneğin;

...sanal denilen topluluklar, yükümlülük ve sorumluluk yerleri olan gerçek toplulukların tersine, ironi ve oyun üzerine kurulmuştur. Eğer siberuzamda kimliklerimizi gizleyebiliyorsak, bu 'öteki'nin özgüllüğünün (particularity) devreye girmesi gereken, gerçekten demokratik bir iletişimsel alışveriş olanağını yok eder. Bunun yerine görkemli salonlarını korkusuzca, kargaşadan, kirden ve belirsizlikten uzak bir şekilde dolaşabileceğimiz (bir) enformasyon krallığı yaratır (Stallabras, 1996, s. 67; akt. Stevenson, 2008, s. 302). Siberuzam, yoksulların kendi çabalarıyla asla bir özne olarak görünemeyecekleri ve yalnızca ara sıra tartışma 'nesneleri' olarak görünebilecekleri bir sorumsuz tüketim bölgesi haline gelmektedir. Aslında ağ üzerinden 'sanal' topluluklar yaratma arzusu, meta sermayesinin atomlaştırıcı etkisi altında ezilen 'gerçek' komünal ilişkilerin yok oluşuna işaret ederken, aynı zamanda insanların ümitsizce bir aidiyet hissine ihtiyaç duydukları ve ellerinde o an mevcut olan her tür araçla bunu yaratacakları olgusuna işaret etmektedir. Siber çözümleri savunanlar, şu anda topluluğa yönelik insan ihtiyacı ve arzusunu güdümlenmektedirler (Stevenson, 2008, s. 302).

Gençlerin yetişkinlerle olan ilişkilerinde toplumsal derinlik, bir bakıma toplumsal olanın ortak hafızası ve kimliğini oluşturmaktadır. Söz konusu bu hafıza ve kimlik toplumsal derinlik sarmalıyla kuşaktan kuşağa aktarılmakta ve böylelikle toplumsal anlamda bir duruş

belirlenmektedir. Gençlerin sosyal medya pratikleriyle toplumsal öznesi "ben" olan bir algıyı beslemeleri, yetişkinlerle kurulacak olan dili, kimliği ve hafızayı zaafa uğratmaktadır. Çünkü yetişkinlerin ilişki/iletişim algısı daha çok zamana yayılmış ve uzunca bir arka plan üzerinden yaşanmış ilişkiler biçiminde kurulmaktadır. Buna karşılık gençlerin sosyal medya ortamında kurdukları ilişki/iletişim biçimi büyük oranda anlık, bağlamsız ve sonuçsuz bir iletişim biçimine dönüşmektedir. Castells'e göre (1996), biz küresel bir köyde değil; küresel olarak üretilip yerel olarak dağıtılan, kişiye özel kulübelerde yaşamaktayız (akt. Stevenson, 2008, s. 309). Bu bakımdan gençlerin ortaya koyduğu bu yeni iletişim ahlakı, yetişkinlerle iletişimsizliği artırdığı gibi, gençlerin kendi sosyo-psikolojik durumlarını da olumsuz etkilemektedir. Zira gençlerin sosyal medyada bulunma isteği büyük oranda görülme, beğenilme ve takdir edilme isteği ve ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan gençlerin istek ve ihtiyaçları bu yönüyle toplumsaldır. Sosyal medya marifetiyle toplumsal derinliğe karşı durarak, toplumsal hafızaya ve kimliğe ihtiyaç duymak paradoksal biçimde gençlerin sosyo-psikolojik durumlarını etkilemektedir. Bu nedenle gençler birey ve toplum ilişkilerinde daha hassas, kırılğan ve naif bir kişiliğe bürünebilmektedir.

Gençlerin toplumsal derinlikten uzaklaşarak hassaslaşan ve daha kırılğan hale gelen kişiliklerine karşılık, sosyal medya aracılığıyla şiddetli küresel etkilere çok daha açık hale gelmektedirler. Zira aynı evde yaşadığı yetişkinlerle iletişim dili kurmakta güçlük çeken gençler, oturduğu odadan dışarı çıkmadan dünyanın herhangi bir noktasıyla iletişim kurabilmektedir. Burada belirtilmesi gereken şey, küresel ölçekte iletişim kurabilme imkân ve kapasitesinin yanlışlığı değildir. Paradoksal biçimde kurulan iletişim biçiminin birey ve toplum ilişkilerinde toplumsal derinliğe olan olumsuz yansımalarına dikkat çekmektir. Zira;

...modern toplum, sözcüğün birçok anlamında yoğun bir biçimde devingendir. İnsanlar, oradan oraya dolaşıp durmaktadırlar; doğdukları, büyüdükleri, acı çektikleri ve öldükleri küçük bir çamur parçasının içinde bir unsura bağlı değildirlir. Bu çağ, bir göç çağıdır -köylerden kentlere, küçük kentlerden büyük kentlere, büyük kentlerden diğer büyük kentlere ve ülkeden ülkeye kitlesel hareketler çağıdır... "devingenlik kültürel anlamda da anlaşılabilir. Bir kişi, evinden hiç dışarı çıkmadan da önemli bir anlamda 'devingen' olabilir. Bir kişi, bir değişim -mekânın, biçimin, düşüncelerin, kültürün- olasılığını tasavvur edebiliyorsa devingendir. Balta girmemiş bir ormanın ortasında yaşayan küçük bir kabile toplumu, hiç bir zaman tamamen statik değildi -tüm toplumlar değişir ve evrilir; fakat modern toplumdaki çok daha az değişimin bilincindeydi, çok daha az dış etkilere ve düşüncelere açıktı; bireyleri, yuvayı terk edecek kadar büyüene kadar, yerleşik alışkanlıkların beşiği ve kozası içindeydi. Modern erkekler ve kadınlar, erken çocukluktan itibaren değişime, yeni düşünce tarzlarına, yeni ürünlere, yeni eğilimlere açıktırlar. Ve evlerinden dışarı hiç çıkmasalar da bu böyledir." (Friedman, 2002 s. 73)

Sonuç olarak yetişkinlerin görece daha az varlık gösterdikleri fakat gençlerin daha yoğun buldukları sosyal medya pratiklerinde gençlerin her türlü etkiye açık ve maruz kalmaları, yetişkinlerle olan ilişki/iletişimlerini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca gençlerin sosyal medya pratiklerinde sosyalleşme ve toplumsal sürece dâhil olma ihtiyacına karşılık sosyal medya ortamında büyük oranda kendi akranları dışında yetişkinlerle ilişki kur(a)maması, söz konusu iletişim sürecini olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte sosyal medya ortamında kolaylıkla başlatılabilen/bitirilebilen, yüzlerce arkadaşla gerçek bir ilişki kurulabilmenin ve sürdürülebilmenin zorluğu nedeniyle toplumsal derinliğin olumsuz etkilenmesi yadsınmaz bir durum olmaktadır (Karagöz, 2013; Şimşek-Rathke, 2014).

Aynı şekilde toplumsal derinliğin aidiyet kodlarına sırtını dönerek yetişkinlerle kur(a)madığı iletişimi, dünyanın herhangi bir noktasıyla kurma çabası söz konusu iletişimsizliği artırmaktadır. Bu bakımdan yetişkinler ile gençlerin tasvir edilen iletişimsizliği toplumsal derinliği eksilten, zaafa uğratan bir yönü içinde barındırmaktadır. Aynı zamanda birey ve toplum ölçüğünde bugün nelerin yaşandığını kavramanın yanı sıra, geleceğe ilişkin projeksiyonlarda bulunmayı da zorlaştırmaktadır.

Paradigma Üretimi

Sosyal medyanın bilgiye ulaşma ve bilgiyi çoğaltma sürecindeki işlevselliği, diğer yandan bilginin değersizleştirilmesini beraberinde getirmektedir. Toplumsal derinliğin varoluşsal önemde sahip olduğu bilgi, hakikat ve irfanın, kolay ve son derece hızlı üretilen bilgi karşısında değerini yitirmesi, aynı şekilde toplumsal derinliği öldüren bir etkiye sahiptir. Günümüz gençliğinin kendini bilginin ve doğrunun merkezi konumunda gören yaklaşımı, toplumsal derinliği var eden temel aklı ortadan kaldıran bir tavırla örtüşmektedir (Funk, 2013). Başka bir ifadeyle gençliğin sosyal medya aracılığıyla bilginin merkezinde kendini özne olarak görmesi, geçmişe ilişkin bilgi ve tecrübeyi meşruiyet krizine uğratarak işlevsizleştirilmesi, bilginin hakikat ile olan ilişkisini önemli ölçüde zaafa uğratmaktadır. (Funk, 2013; Faubion, 2014; Chul Han, 2015). Zira gençliğin bilgi ile olan ilişkisi, büyük ölçüde kendi 'ben'i ile sınırlı bulunmaktadır.

Gençliğin bilgi ile olan ilişkisinin kendi 'ben'i ile sınırlı olmasına karşılık, geçmiş kuşakların bilgiye ve bilgi sahibine duydukları saygı, itibar ve önemin boyutları, toplumsal derinlik ile olan mesafemize işaret etmektedir. Gençliğin kendini merkeze alarak toplumsal derinliği önemsemeyen tavrı, kendi toplumsal derinliğimizin farklı paradigmalarda karşısında nasıl geriletildiğinin göstergesi olmaktadır. Bu anlamda hakim paradigma sosyal medya marifetiyle yeni bir karakterin ve yeni bir dünyanın mümkün olduğunu ifade etmektedir. Söz konusu yeni karakterin hangi özellikleri taşıması gerektiği veya kendine ilişkin parametrelerin neler olması gerektiğini belirleyen bir paradigma söz konusudur. Bu anlamda "ekonomik ve toplumsal yapıda ortaya çıkan her köklü değişim kişilik değişimine de yol açar. Bu tür kişilik değişimleri, sık görüldükleri yerlerde, sözgelimi belli toplumsal katmanlarda, meslek ve yaş gruplarında, alt kültürlerde, yaşam dünyalarında ya da belli sosyal ortamlarda özellikle dikkat çeker. Söz konusu insanların düşünme, hissetme ve eylemde bulunma davranışını önemli ölçüde etkileyen kişilik tipi tam da buralarda oluşur. Ama bu yeni kişilik tipi sadece geniş ölçüde davranışı belirlemekle kalmaz, aynı zamanda insanların kendileri, kendi imkanları ve sınırları, başkaları, ortam ve gelecek hakkında geliştirdikleri değerleri ve tasavvurları da beraberinde getirir, işte bu yeni kişilik tipini başka yerleşik tiplerden ayıran da bu değerler ve tasavvurlardır. Yeni bir kişilik tipi gitgide yaygınlaşıyorsa, bu onun kışkırtıcı bir çekiciliğe sahip olduğu anlamına gelir, işte bu tip insanların somut düzeydeki ayırıcı özelliği bu kışkırtıcı çekiciliktir." (Funk, 2013, s. 11)

Funk'ın sözünü ettiği yeni kişilik tipi günümüzde sosyal medya ile mücessem hale gelmiş ve sınırları belirlenmiş gençlik tipolojisine denk düşmektedir. Sosyal medya kullanmanın özellikle genç olmakla ilişkilendirilmesi; gençlerin özgür, bağımsız ve her tür mahalle baskısından uzak kalabileceği bir mecra olarak kodlanması yine bu tipolojinin temel karakteristik

özelliklerindedir. Aynı şekilde sosyal medya temel insan hakları ve demokrasinin en önemli aracı olarak sunulmaktadır. Gençlerin demokratik katılımını artıran ve beraberinde demokratik olgunluğu geliştiren bir unsur olarak dolaşıma sokulmaktadır. Fakat bu sunum gençlerin sosyal medyayı sonsuz/sınırsız umarsızlığın ve duyarsızlığın mecrası olarak görmelerine neden olmaktadır. Bu anlamda “temel haklarla ilgili düşünceler yeni değildir; oldukça uzun ve saygın bir soy kütükleri vardır. Bir hak devriminden bahsetmek, özelemlerde ve kazanımlarda bir değişimi ima eder; insanların bu hakların çoğuna sahip çıktıklarını ve öncekinden daha geniş, daha derin ve daha önemli olduklarını ima eder. Çağdaş toplumda haklar, geçmişte olduğundan çok daha fazla bireyseldir. Gerçek anlamında bireyseldir: Gruplara, sınıflara ya da tabakalara değil bireylere aittirler ve bireylere bağlıdırlar. Bu nedenle (kavramsal olarak) taşınabilirlerdir. Gittiğimiz her yerde, bulunduğumuz her yerde peşimizden gelirler; saçlarımız ya da derimiz gibi bizim parçamızdır (Friedman, 2002 s. 56).

Günümüzde hakların daha çok bireylerin tasarrufunda bulunması sosyal medya örnekliğinde görüleceği gibi, bireylerin ötekiyle ve toplumsal ilişkilerde sorun yaşamamasına neden olmaktadır. Zira gençliğin sosyal medya pratikleri, gençlerin dünyanın, bilginin ve hakikatin merkezinde kendi ‘ben’lerini gördüklerine ve bu merkezi rollerini kimseyle paylaşmak istemediklerine işaret etmektedir (Boyd, 2014; Funk, 2013; Bazarova, 2012). Toplumsal derinliğin bütün paradigmasını yapıbozumuna uğratarak, yatay ve dikey bütün boyutlarda ‘ben’ merkezli bir paradigma üretimine kalkışmaktadır. Burada gençliğin paradigma ve bilgi üretim potansiyelinin yadsındığı sonucu çıkarılmamalıdır. Bilakis gençliğin söz konusu potansiyelinin toplumsal derinlik ile olan bağının zayıflatılmasına yönelik bir eleştiri söz konusudur. Gençliğin sosyal medya marifetiyle kendinden önce ve sonra bütün paradigma üretimi ve belirlenimleri yok sayması eleştirilmektedir.

Toplumsal derinliğin ürettiği paradigma ve içeriği umursamamanın, buna karşılık tarih, sosyoloji, teoloji gibi daha birçok alanda birey ve toplum ilişkilerine dair üretilen içeriği yok saymanın meşru sayıldığı karakter hiç kuşkusuz ben merkezli bir karakterdir. Sosyal medya ile gençlik ilişkisinin temel vurgusu ‘ben’ merkezli bir karakter etrafında gelişmesidir. Bu anlamda temel paradigma gençliğin kendi etrafında bulunan bütün sınırları kaldırarak, birey ve toplum boyutunda her şeyi belirleme hak ve yetkisinin kendisinde olduğu yaklaşımdır. Söz konusu ‘ben’ merkezli karakterin hangi arka plandan beslenerek olgunlaştığını ‘yatay toplum’ kavramsallaştırmasıyla Friedman (2002) şu ifadelerle özetlemektedir;

...yatay bir toplum en derin düzeyde bir kişinin benlik duygusunu etkiler. Yatay bir toplum bir bireyler ve bireyciler toplumdur. Toplumdaki insanlara benzersiz bireyler olarak kendileri için bir yaşam, bir anlam, bir kimlik kurma hak ve yetkisine sahip oldukları öğretilir ve buna inandırılır. Toplumu oluşturan gruplar geleneksel toplumlardaki gruplardan farklıdır. Sosyal olarak inşa edilirler, karmaşıktırlar ve gönüllü –tercih edilmiş- gruplardır... İnsanlar özgür iradeye inanırlar. Fakat siyasetlerini, giyimlerini, tarzlarını ve kimliklerini, ellerine yazılı verilen bir mörden seçerler. Anlamadıkları ve farkında bile olmadıkları güçlerce sınırlanırlar. (s. 211)

Günümüzde gençliğin sosyal medya üretimleri üzerinden dolaşıma sokulan özgürlük, haklılık, demokrasi kültürü ve doğruluğu kendinden menkul gerçeklik vb. paradigma, toplumsal derinliği, zayıflatmaktadır. Bu anlamda toplumsal derinliğin bütün üretim ve belirlenimlerinin olumsuzlanarak meşruiyet krizine uğratılması aynı paradigmanın yansımasıdır. Bununla birlikte sosyal medya ve kullanım pratiklerinin birçok olumlu sıfatla sunulması aynı

şekilde hâkim paradigmanın etkisiyle gerçekleşmektedir. Buna karşılık söz konusu hâkim paradigmanın öznesi konumunda bulunan gençlerin, temelde sınırları belirlenmiş ve çeşitli sıfatlarla donatılmış bir dünyanın nesnesi olarak görüldükleri sorgulanmalıdır. Özgürlük vaadi ile gençlerin tarih yazdıklarını değil, bilakis yazılan tarihin içerisinde, hatta gerisinde koşan nesnelere kodlandığı hatırlanmalıdır. Gençliğin toplumsal derinlik ile olan ilişkisi/iletişimi sağlıklı bir zeminde yeniden kurulmalıdır. Aynı şekilde gençliğin hâkim küresel paradigma karşısında hassas ve kırılgan hale gelen karakteri toplumsal derinliğin kuşatıcılığıyla yeniden buluşturulmalıdır.

Sonuç

Fatma Barbarosoğlu (2014) yazdığı gazete köşesinde şu ifadelerle yer vermektedir; “Kavrayamadığımız hayat için yeni şeyler söyleyemeyiz. Bilmediğimiz, kavrayamadığımız bir dünya için söz üretemeyiz, reçete üretemeyiz, eleştiremeyiz. Ya ne yaparız? Ağıt ile isyan arası haykırış eşliğinde ağlaşır dururuz en ziyade. Tanzimat aydınları nasıl bir dünyaya yürüdüklerini tam olarak kavrayamamıştı. Lakin nasıl bir dünyadan kopmakta olduklarını biliyorlardı.” Günümüzde de birey ve toplum ölçeğinde nelerin yaşandığı, hangi etkilere maruz kalındığı veya gelecekte nelerin yaşanacağına dair bir anlama ve kavrama çabası önem arz etmektedir.

Günümüzün en önemli olgularından biri olan sosyal medya araçları ve kullanım pratiklerine ilişkin temel yaklaşım; özenin sonsuz ve sınırsız özgürlüğü etrafında gelişmektedir. Sosyal medyanın handiye hiç sorgulanmadan özgürlüğü, doğruluğu ve haklılığı yapısal özelliğinden kaynaklanan bir gerçeklik olarak kabul edilmesi, söz konusu anlayışı beslemektedir. Bu anlayış aynı zamanda sosyal medya kullanıcılarının kullanım pratiklerine de meşruiyet kazandırmakta, kullanıcıların önündeki bütün engelleri kaldıran bir kaldıraç olarak işlev görmektedir. Bu yönüyle mahalle baskısını, aile otoritesini ve her türlü toplumsal ilişki biçimini temellerinden sarsan bir potansiyele sahip olduğu kabul edilmelidir. Başka bir ifadeyle bu durum geçmişte Aydınlanma aklının, geleneksel yaşama ilişkin ne varsa hemen her şeyi meşruiyet krizine uğratarak, yeni bir akıl inşa etme çabasına benzemektedir. Bu bakımdan geçen yüzyılda kitle iletişim araçları bağlamında birey ve toplumu sarmalayan ne varsa, tamamının günümüzde sosyal medya araçlarıyla arınacağını; bununla birlikte birey ve toplum hayatının açık, şeffaf ve demokratik bir olgunluğa erişeceği algısı dolaşıma sokulmaktadır.

Bu bakımdan günümüzde sosyal medya ve temel kullanım amaçları etrafında oluşan ulusal ve küresel ortalama algı; herkesin fakat özellikle gençlerin kendi ‘ben’leri, kimliklenme biçimleri ve diğer bütün pratiklerin özgürlüğü etrafında şekillenmiş bulunmaktadır. Özellikle gençlerin vazgeçilmez varoluş mecrası olarak kodlanan sosyal medya, özgürlüğün, birey ve toplum ilişkilerinin ve toplumsal paradigma üretiminin en yetkin aracı/mekanı olarak sunulmaktadır. Sosyal medyanın kullanıcı pratiklerinin onları sosyalleştirdiği, onlara sınırsız bir özgürlük sağladığı, onların demokrasi kültürünü geliştirdiği vb. kabuller, bütün pratikleri meşru ve tartışılmaz kılmakta ve sonuç olarak toplumsal derinliği zaafa uğratmaktadır. Bu anlamda George Ritzer’in bir toplumsal okuma teorisi olan toplumun McDonalddlaşma’sı sürecini günümüzde sosyal medya pratiklerinin hazırladığı, Göker’in (2015) çalışmasında somut göstergeler üzerinden okunabilmektedir.

Toplumsal derinlik kavramının tanım ve çerçevesini belirlemek zor olmakla birlikte, toplumun ürettiği ortak tarih, kültür ve kimlik olarak tanımlanabilir. Bütün toplumsal unsurların harmonisinden oluşan ortak renkler olarak betimlenebilir. Veya birey ve toplum ölçeğinde oluşan bütün sosyal sermaye unsurlarının toplamı olduğu ifade edilebilir. Bu bakımdan toplumsal derinlik, birey ve toplumun karşılaştığı küresel rüzgârlara karşı koruyucu bir işlev görme potansiyeline sahiptir. Yeni iletişim teknolojilerinin küresel ölçekte ağ metaforuyla eklenildiği gerçeği karşısında, sosyal medya kullanıcılarının gerçekleştirdikleri pratikleri ile kendi sosyal sermayelerini geliştiremediklerini, hatta var olan sosyal sermayelerinin ağ ortamına taşıdıkları Türkiye gençliği ölçeğinde Babacan'ın (2015) gerçekleştirdiği çalışma kapsamında değerlendirilebilir.

Bireyin içerik üreticisi olarak interaktif varlık gösterebildiği sosyal medya araçları toplumsal derinlik bilinci ve birikimini önemli ölçüde olumsuz etkilemektedir. Zira bireyin çoğu kez toplumsal derinliğe kapalı iken, küresel ölçekte etkilere açık olması ve bireyin toplumsal derinlikten uzaklaşarak atomize olması toplumsal derinliği eksilten önemli bir süreç olmaktadır (Hutton ve Fosdick, 2011). Bu bakımdan toplumsal yapının sahip olduğu kümülatif akıl olarak tanımlanabilecek toplumsal derinlik, sosyal medya merkezli kurulan ilişkiler bağlamında önemli ölçüde olumsuz etkilenmeye açık bulunmaktadır. Toplumsal ölçekte daha çok gençlik üzerinden yaşam alanı bulan sosyal medya, birey ve toplum yaşamına pozitif katkılar sunma potansiyeline sahipken, diğer yandan yapısal özelliği gereği toplumsal derinliği eksiltene, azaltan bir etkiye sahiptir.

Sonuç olarak günümüzde bireylerin özgürlük ve bağlantısızlık iddialarıyla paradoksal biçimde yaşadığı hassas ve kırılgan karaktere karşı, toplumsal derinlik önemslenmelidir. Gençliğin sosyal medya aracılığıyla sergilediği bütün pratikler haklı, doğru ve tartışmasız görülme yerine, toplumsal derinliğin çerçevesi etrafında okunmalı ve anlaşılmalıdır. Aydınlanma düşüncesinin akla yaptığı vurgunun dünyayı ve insanlığı getirdiği noktaya odaklanarak, bugün yeniden benzer bir vurgu ile gerçekleştirilen sonsuz/sınırsız bir özgürlüğün boyutları tartışılmalıdır. Sosyal medyanın küresel boyutu göz önünde bulundurularak, bu mecranın gençliğin varoluş mekânı olarak görülmesinin toplumsal derinlik perspektifiyle anlaşılması ve kavranması gerektiği vurgulanmalıdır.

Social Depth, Social Media and Youth

Mehmet Emin Babacan*

Introduction

In the last few centuries of human history, the ideas of the Enlightenment and modernity have been institutionalized in such a way that they now effectively touch, change and determine most, if not all, aspects of individual and social life. In this sense, classical social theory is largely a product and outcome of the Enlightenment, even though it was constructed upon the rejection of tradition. To many Enlightenment philosophers, tradition was characterized as a mystifying source, an enemy of the mind and an obstacle in the path of human development (Horkheimer and Adorno, 1995, 19; Thompson, 2008, p. 276).

This said influence of the Enlightenment has downgraded social depth and made its effect felt in a more intense manner, especially in the geography we live in as much as being determinant anywhere else across the world. While the debilitation of social depth in the twentieth century was largely ensured through the production and determinations of classical methods, today this is done via more sophisticated tools. In other words, while the past century witnessed how social depth was transformed in social, political and/or economic terms, today we see how these process impacts individuals involved with social media. One perception is that anything pertaining to modern times and blanketing the individual and social will be purified by social media tools and, at the same time, the individual and social life will attain an open, transparent and democratic maturity (Kim, Hsu and Zúñiga, 2013).

Rising on the facilities of social media tools, the network society (Castels, 2005) entails a different model of an intellectual capitalist economy, one that involves reconsidering the connection between communication and politics and taking into account the changes in our cultural lives. In this case, a network society is an attempt to present a social theory of mass communication tools that takes both the rise of new media and the transition to an information-based society seriously. The new information and communication technologies do not require a new society; rather, they provide the tools that make it possible (Stevenson, 2008, p. 298).

In this sense, the basic utilization practices of social media are based upon a staggeringly intricate pattern of relations on the axis of fundamental elements (e.g., language, culture,

* Assist. Prof. İnönü University, Faculty of Communication, Department of Public Relations and Publicity.
Correspondence: meminbabacan@gmail.com Address: İnönü Üniversitesi Merkez Kampüs, Malatya, Turkey.

history and identity), as opposed to the ordinary details of one's daily life (Babacan, 2015a). Our study deals with the meaning ascribed to contemporary youth's social media practices from the perspective of social depth following an intellectual effort relating to that perspective's fundamental paradigm.

The Social Depth Concept

In this study, the concept of social depth corresponds to a wide and deep meaning, such as identity, culture, language, religion, politics, and daily life on both the individual and the social scale. In brief, the mind functions as the founder subject of one's individual and social life by establishing relations among all these areas and the past, present and future. Social depth can be defined as the identity that the individual and the society have created and brought to maturity based upon their historical backgrounds. In this sense, it can be understood as the total inevitable materialized identity accumulated over of time. Identity is not a sense – identification – of who we are or of some element that separates us from others; it is a lens that we use to look at the world. Every identity sign has a specific history and carries with it its tradition of meaning (Friedman, 2002, pp. 13-14).

Today, central and determinative culture develops an asymmetrical relation with other cultures in terms of social relations, which then become connected with (dependent upon) each other through the network of new communication technologies (Dijck, 2013). Thus, there is a potential that the young people involved in this social media network environment will distance themselves from their own social depths when confronted with that environment's dominant culture. In this respect, on the one hand the user escapes the total domination of his/her own social depth and finds an environment in which he/she can freely exist. On the other hand, the user gets in touch with the global culture, as a larger domain of domination, and is personally involved in the process. As Manuel Castells (2005) states, "individuals now live in a globally and locally interwoven and interconnected network society." While social medial possesses a habitat more over the youth in social scale and it has the potential of positively contributing to the individual and social life, on the other hand it helps diminish the social depth resulting from its intrinsic feature (Bulut, 2013; Babacan and Yaman, 2014). As in many societies, the perception and use practices of social media held by the youth, the population segment most involved with social media (Turkish Statistical Institute, 2014), adversely affect social depth to a significant extent (Grand National Assembly of Turkey, Research Report, 2012; Babacan, 2015b).

The Freedom and Promise of Unlimitedness

All of these technology-centered innovations make significant contributions to the lives of individuals and society. However, this purpose also incorporates an effect and feature that sweep away the "poeticness of life," as Lefebvre (1998) states, and make daily life unlivable. In this regard, a brief biography of the twentieth century is enough to make this case.

A suspicion has arisen that the Enlightenment project is destined to transform its goal of freeing humanity into a universal system of oppression for the sake of emancipating

humanity by reversing its very goal. This important thesis is put forward by Horkheimer and Adorno in their work titled *The Dialectic of Enlightenment*, in which they argued that the logic behind Enlightenment rationalism was that of hegemony and oppression. The desire to have hegemony over nature led to hegemony over people, which would only come to an end with a "nightmare by which man dominates himself" (Bernstein, 1985, p. 9) (cited: Harvey, 1999, p. 26).

Theodore Zeldin (2000, p. 21) summarizes this situation as follows:

"What I deduce from the history of slavery is that freedom is not an issue that can be secured by means of enacting laws and that is merely about rights. Though you have the freedom to express yourself, it is up to you to decide on what to say, to find somebody who will listen to you and make sure that what you say sounds nice; acquisition of these skills requires efforts. The only thing a law can do is to let you play the guitar and it is up to you whether you can find the guitar. Therefore, human rights declarations are just a small portion of the materials comprising the essence of freedom."

The young show that they act in accord with an indefinite/unlimited perception of freedom in terms of social media, as well as their relation with and practices in that media. In this sense, they exhibit their wish and tendency to adhere to that same perception of freedom with all of the people and institutions in their communication environment, notably their families, in their lives (Boyd, 2014; Puddephatt and Oesterlund, 2012; Rideout, V., 2012).

Similar to the fact that the Enlightenment idea disregards whatever restricts the mind and freedoms, prior to itself, by subjecting them to a crisis of legitimacy, social media also promise an indefinite/limitless course that abolishes all previous limits. Mentioning this situation while describing the twentieth century, Russell Jacoby (1996, p. 25) states:

"once dwelled upon in the past, the problems and ideas are being removed from the sight and mind merely to open the path for subsequent issues and opinion to emerge as brand new. This situation is seen to have intensified in any field. The society remembers less and less these things at an every-increasing rate. The indicator of our age is that the idea surrenders to the fashion. While the past is despised and underestimated for reason of being very old, today is praised to the skies as the best."

In this respect, our study is not built upon concrete outcomes of effect research, but rather deals more with the potential effects of the relation of social media use with social depth.

Turkey's 2013 Gezi Park protests and subsequent events can serve as the point of focus, as an example of the concrete outcomes of the relation between social media and social depth and as a case with newly appearing results (Odyakmaz Acar, 2013; Ete and Tastan, 2013; Topbas and Isik, 2014). In the same way, one can look at the risks associated with the concept of "customs" as one of the constituents of social depth, as suggested by Bulut (2008, 63-78) in the relation with the media or the process of molding new public opinion (Eren and Aydın, 2014).

In this sense, Rheingold (1998) argues that individuals will effectively participate in democratic processes through online discussions. However, the speed of modern communication has quite a few consequences. First of all, speed destroys the idea and the opportunity for negotiations. The opinions concerning the possibility of using technology to improve

democracy are erroneous, for speed technology creates a culture in which communication conditions the public's responses (Virilio, 2000b, p. 109, cited: Stevenson 2008, p. 328).

The social media's promise of freedom includes reducing social depth as the most significant source of dynamism of the very moment we are in and the future. Today's style of criticism, which puts aside the old for the sake of the new, comprises part of the zeitgeist and is good for whitewashing and defending by forgetting it (Jacoby, 1996, p. 28). What is expected from the youth's perception of the social and their use practices is internalization and, subsequently, how the resulting global culture is presented (Youmans and York, 2012).

On Individual and Society Relations

Communication media is a fundamental shaper of human life and therefore of the idea (Törenli, 2005, p. 7). Communication tools not only enable the flow of basic knowledge and information throughout the individual and social relations, but also function as the primary carrier of quite a few components, such as knowing, learning, wondering and presenting oneself on the foundation of individual and social relations. In this aspect, Erving Goffman (2009, p. 15) summarizes the framework by which the self is presented in daily life:

"When there is a newcomer in a sphere, the people there tend either to obtain information or make use of their already existing information relating to that person. People are generally most curious about issues such as that person's social and financial status, how he perceives himself, his attitude against the other people around him, whether he is skilled at what he does and whether he is reliable. Though it seems some of this information has been collected just for there is nothing else to do, in general, this curiosity is based on quite practice reasons. Such information about the newcomer allows the observers to acquire preliminary information and to assess what is expected from them and what they can expect from that person. Getting information in this manner is useful in terms of seeing how to best obtain reactions from the said person."

Social media leads to the reshaping of people's responsibilities to one another and this, in turn, paves the way for a new ethics of communication and new notions. To illustrate, in electronic media people greet each other by saying "What's up?" to both initiate and terminate a conversation (i.e., the communication process) without needing to say anything at all and with no feeling of responsibility to the addressee. In contrast, our previous communication habits would regard this as unacceptable and rude behavior, for one must at least say "Hello" and "Goodbye" (Simsek-Rathke, 2014, pp. 2-3).

In other words, the perception of freedom feeds a carefree and irresponsible understanding based on the youth's abandonment of a social dimension in their social media practices (Boyd, 2014; Litt, 2012). Another issue affecting social depth in the context of individual and social relations/communication is the inter-generational difference of language. The youth consider the adults' language as rather old and therefore obsolete when compared to the language that they have created and use on social media (Boyd, 2014).

Paradigm Generation

The approach that today's youth use, which puts them at the center of information and truth, corresponds to an attitude that eliminates fundamental reason as the existence of social depth (Funk, 2013). In other words, their perception of themselves as the subject at the center of information by means of social media greatly weakens the relation between information and reality by disabling that information and experience which pertains to the past and then subjecting it to a crisis of legitimacy (Funk, 2013; Faubion, 2014; Chul Han, 2015), for their relation to information is mostly limited to their "self."

On the other hand, it should be asked whether the youth who are in the subject position of the said dominant paradigm are seen as the object of a domain that is basically delimited and equipped with various attributions. It should also be remembered that the promise of freedom codes the youth as objects inside the history being made, even remaining behind the history, but not as making history. Their relation/communication with social depth should be reestablished on a firm ground; likewise, their fragile and sensitive character against the dominant global paradigm should be brought together again with the encompassing properties of social depth.

Conclusion

The basic approach toward social media tools and how they are used is one of the most important current phenomena, for it develops around the subject's indefinite and unlimited freedom. The fact that social media is acknowledged, almost without any questioning, as a reality originating from its structural feature in terms of its freedom, truth and justness fosters such an understanding. At the same time, this understanding legitimizes the social media users' practices and functions as a leverage that can lift all of the obstacles in front of them.

In this respect, the average national and global perceptions formed around social media and basic use goals have been shaped around one's own "self," identity formats and freedom from all other practices, especially in the case of the youth. Coded as the indispensable existence course of, most notably, the youth, social media is presented as the most competent tool/space of freedom, individual and social relations and social paradigm generation.

In conclusion, social depth should be highly regarded against the sensitive and fragile character that contemporary individuals happen to experience in a paradoxical manner in terms of their claims of freedom and disconnection. All the practices that the youth exhibit through social media should be read and understood within the framework of social depth, instead of as being seen as just, right and undisputed. The dimensions of indefinite/unlimited freedom realized today with a similar emphasis should be debated by focusing on what emphasis the idea of Enlightenment brought to the world and humanity. Taking into account the global scale of social media, it should be highlighted that the fact that this course is seen as the existence space of the youth should be understood and comprehended together with the perspective of social depth.

Kaynakça/References

- Babacan, M. E. (2015a). *Sosyal Medya ve Gençlik*. İstanbul: Açılım Kitap
- Babacan, M. E. (2015b). Yeni Medya Bağlamında Toplumsal Hareketler ve Yeni Karakter Analizi. *Folklor ve Edebiyat*, 21(83), 295-307.
- Babacan, M. E. ve Yaman, Ö. M. (2014). Modern Delikanlılık Temsilleri. *Sosyoloji Divanı*, 2(3).
- Barbarosoğlu, F. (2014). *Cadılar bayramını dahi kanıksayanlar bu yazıdan ne anlasın!* <http://www.yenisafak.com.tr/yazarlar/FatmaKBarbarosoglu/cadilar-bayramini-dahi-kanıksayanlar-bu-yazıdan-ne-anlasın/56789> adresinden 05 Mart 2015 tarihinde edinilmiştir.
- Bazarova, N. N. (2012). Public Intimacy: Disclosure Interpretation and Social Judgments on Facebook. *Journal of Communication*, 62, 815–832.
- Boyd, D. (2014). *It's Complicated*. USA: Yale University Press. <http://www.danah.org/books/ItsComplicated.pdf>
- Bulut, M. (2008). Bir Sosyal Temsil Araştırması: Medyada Ve Üniversite Öğrencilerinde "Töre" nin Algılanışı. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(3), 63-78.
- Castells, M. (2005). *Ağ Toplumunun Yükselişi Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür*. (E. Kılıç, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Chul Han, B. (2015). *Yorgunluk Toplumu*. (S. Yalçın, Çev.) İstanbul: Açılım Kitap.
- Dijck, J. V. (2013). *The Culture of Connectivity; A Critical History of Social Media*. Newyork: Oxford University Press.
- Dünya Nüfus Günü. (2014). TÜİK: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15975> adresinden 21 Nisan 2015 tarihinde edinilmiştir.
- Eren, V. ve Aydın, A. (2014). Sosyal Medyanın Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü ve Muhtemel Riskler. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 197-205.
- Ete, H. ve Taştan, C. (2013). *Kurgu İle Gerçeklik Arasında Gezi Eylemleri*. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Araştırması, Ankara.
- Faubion, J. D. (2014). Özne'yi Yeniden Düşünmek; Çağdaş Avrupa Sosyal Düşüncenin Antolojisi. (A. Tüzer vd., Çev.). İstanbul: İnsan Yayınları.
- Friedman, L. M. (2002). *Yatay Toplum*. (A. Fethi, Çev.) İstanbul: İş Bankası.
- Funk, R. (2013). *Ben ve Biz; Postmodern İnsanın Psikanalizi*(3. Baskı) (Ç. Tanyeri, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi.
- Goffman, E. (2009). *Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu*. (B. Cezar, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Göker, G. (2015). İletişimin Mcdonaldlaşması: Sosyal Medya Üzerine Bir İnceleme. *Turkish Studies*, 10(2), 389-410. Doi: 10.7827/TurkishStudies.7641.
- Harvey, D. (1999). *Postmodernliğin Durumu*. (S. Savran, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Horkheimer, M. ve Adorno T. W. (1995). *Aydınlanmanın Diyalektiği*. (O. Özügül, Çev.) İstanbul: Kabalıcı.
- Hutton, G. ve Fosdick, M. (2011). The globalization of social media. *Journal of Advertising Research*, 51 (4),564-570. Doi: 10.2501/JAR-51-4-564-570.
- Jacoby, R. (1996). *Belleğini Yitiren Toplum*. (H. Atalay, Çev.) İstanbul: Ayrıntı.
- Karagöz, K. (2013). Yeni Medya Çağında Dönüşen Toplumsal Hareketler ve Dijital Aktivizm Hareketleri. İletişim ve Diplomasi, 1(1), 131-156.
- Kim, Y., Hsu, S. H. ve Zúñiga, H. G. (2013). Influence of Social Media Use on Discussion Network Heterogeneity and Civic Engagement: The Moderating Role of Personality Traits. *Journal of Communication*, 63, 498–516. Doi:10.1111/jcom.12034.
- Lefebvre, H. (1998). *Modern Dünyada Gündelik Hayat*. (İ. Gürbüz, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Litt, E. (2012) Knock, Knock. Who's There? The Imagined Audience. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 56(3), 330-345. DOI: 10.1080/08838151.2012.705195.

- Puddephatt ve Oesterlund. (2012). Freedom of Expression, Media and Digital Communications. The European Commission Report.
- Rideout, V. (2012). Social Media, and Social Life: How Teens View Their Digital Lives. [Common Sense Media'nın Çocuklar ve Medya Çalışması için düzenlediği program]. www.common sense.org/research adresinden 23 Eylül 2014 tarihinde edinilmiştir.
- Odyakmaz, A. N. (2013). Özgürlük Alanı Olarak Sunulan Sosyal Medya ve Taksim Gezi Parkı Eylemleri. *Akdeniz İletişim Dergisi*, (20), 202-217.
- Pierre, B. (2013). Pratik Nedenler. (H. Uğur Tanrıöver, Çev.). İstanbul: Hil
- Rheingold, H. (1998). *The Virtual Community*. Addison-Wesley Publishing. <http://www.rheingold.com/vc/> book sitesinden 03 Eylül 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Said, C. (2000). *Güç, İrade, Eylem*. (H. İ. Kaçar, Çev.) İstanbul: Pınar.
- Shayegan, D. (2013). *Melez Bilinç*. (H. Bayrı, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Stevenson, N. (2008). *Medya Kültürleri; Sosyal Teori ve Kitle İletişimi*. (G. Orhon ve B. E. Aksoy, Çev.) Ankara: Ütopya.
- Şimşek R. L. (2014). *Teknoloji ve Yeni İletişim Olanaklarının Düşündürdükleri*. <http://yenimedya.wordpress.com/2014/01/19/teknoloji-ve-yeni-iletisim-olanaklarinin-dusundurdukleri/> adresinden 02 Şubat 2014 tarihinde edinilmiştir.
- Thompson, J. B. (2008). *Medya ve Modernite*. (S. Öztürk, Çev.) İstanbul: Kırmızı.
- Topbaş, H. ve Işık, U. (2014). Kurgu İle Gerçeklik Arasında Gezi Parkı Eylemleri ve Soysal Medya. *Birey ve Toplum Dergisi*, 4(1), 197-230. Doi: <http://dx.doi.org/10.20493/bt.90898>.
- Törenli, N. (2005). *Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı*. Ankara: Bilim ve Sanat.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) (2012). Bilgi Toplumu Olma Yolunda Bilişim Sektöründeki Gelişmeler ile İnternet Kullanımının Başta Çocuklar, Gençler Ve Aile Yapısı Üzerinde Olmak Üzere Sosyal Etkilerinin Araştırılması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu. <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss381.pdf> adresinden 05 Nisan 2015 tarihinde edinilmiştir.
- Youmans, W. L. ve York, J. C. (2012). Social Media and the Activist Toolkit: User Agreements, Corporate Interests, and the Information Infrastructure of Modern Social Movements. *Journal of Communication*, 62, 315-329.
- Zeldin, T. (2000). *İnsanlığın Mahrem Tarihi*. (E. Özsayar, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.